

„Tricolorul la români - înseamnă de identitate”

1

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -6889

Transilvania independentă¹

Recunoașterea deplină a drepturilor întregului neam românesc de către toți aliații, a produs cea mai mure bucurie între români, atât în Franța, cât și în Siberia. Mișcarea din Transilvania și Banat să desfășoare în modul cel mai mulțumitor. Trupele generalului german Mackensen sunt dezarmate, parte de oștirile românești și parte de regimentele de voluntari români, organizate în Transilvania și răsărit. Autoritățile locale române au luat administrația și miliția locală românească menține ordinea, așteptând sosirea trupelor române care înaintează dinspre Regat către Tisa, Orașele Lugoj și Caransebeș, se află în mâna trupelor românești bănățene și ardelen. Desigur și alte orașe sunt în mâna trupelor noastre, însă nu au răzbătut știrile încă până aici în America.

D-nul Căpitan Vasile Stoica a lucrat în 16—18 noiembrie cu mai mulți membri ai comitetului de informații publice, care au plecat în Franța pentru conferința de pace. Liga Națională a tipărit un șir de hărți etnografice românești, arătând pe baza științifică drepturile românilor de sub fostă Monarhie Austro-Ungară. O parte din aceste hărți au fost expediate la Versailles pentru conferința de pace, ducându-le însuși Dr. Nicolae Lupu, o altă parte a fost expediată săptămâna trecută prin alți curieri. În 19 noiembrie Dl. Căpitan Vasile Stoica a lucrat în New York cu D-nul Profesor Dr. Thomas Massaryk Președintele Republicii Ceho-Slovice.

Având în vedere că Liga Națională îmbrățișează pe toți românii, atât pe cei din Dacia, cât și pe cei din Macedonia, Thesalia și Epir, cerând deplina recunoaștere a drepturilor lor la viață și libertate.

Știrea primită din izvor diplomatic, în ziua de 27 Nov., la biroul Ligii Naționale Române din America, ne vestește **INDEPENDENȚA TRANSILVANIEI** după cum urmează: Transilvania și celelalte ținuturi românești din Austro-Ungaria au proclamat independența lor și au trimis guvernului Ungariei un ultimatum, cerând ca toate drepturile politice, administrative, liniile căilor ferate, departamentele judiciare și proprietățile publice din teritoriile românești, din Ardeal, Bănat, Maramurăș și Crișana, deci din toate teritoriile locuite de români în fosta Austro-Ungarie, să le predea autorităților române.

Ungaria a refuzat îndeplinirea acestor cereri, arătate în ultimatumul dat de Consiliul Național Român din Transilvania și Ungaria, astfel orice legături și tratative cu Ungaria au fost întrerupte. Consiliul Național Român a declarat că nu va lua nici o răspundere pentru urmări. Pretutindenea trupele locale românești vor ocupa centrele administrative și militare, menținând buna rânduială. Gestul acesta măreț al fraților și părinților noștri de acasă s-a făcut de vre-o câteva săptămâni, astăzi avem deplina lui confirmare.

Drapelele românești fâlfăie asupra tuturor orașelor locuite de români

Pentru cei ce au citit știrile din urmă pe care le-a adus ziarul nostru despre soarta Ardealului și despre aceea ce să petrece în el, să va fi părând că aceste știri sunt foarte proaspete. Cititorii noștri să nu-și facă astfel de gânduri. Ziarele mari americane nu au știrile acestea pentru că dănele nu le pot avea și pentru că în al doilea rând, publicul lor nu este atâta de interesat în ele. Noi le avem după ziarul din New-York, Washington, după cablograme și ziare din Franța. Între altele în cel mai proaspăt număr al său sosit aici, ziarul parizian „La

¹ Grupaj de documente depistate de col. r. Dr. Constantin Moșincă (pentru detalii și comentarii vezi vol.: *1918-Bihoreni la Alba-Iulia*, Editura Treira, Oradea, 2018) publicate colecția în *America*, nr. 275, luni 2 decembrie 1918, p. 1

„Tricolorul la români - înseamnă de identitate”

Roumanie", cu data de 12 Noiembrie scrie: „Populația română din Transilvania s-a revoltat contra tiraniei ungurești. Românii ardeleni au ocupat toate satele și orașele locuite de unguri și au alungat pe aceștia din toate slujbele lor, preluând toate și înlocuindu-i pe unguri cu funcționari români. Asemeni, românii au eliberat din temnițe pe toți prizonierii români, care au fost arestați din 1914 încoace. **Drapelele românești fâlfăie asupra tuturor orașelor locuite de români pe tot întinsul țării ungureștii asupra edificiilor publice. Conte Karolyi, noul președinte al Republicii ungurești, a trimis doi agenți provocatori unguri printre români cu gândul ca să facă politică pro-ungurească și să agite în favorul unei uniri cu Ungaria. Amândoi au fost spânzurați. Unul la Blaj, celălalt la Oradea Mare. Consiliul Național Român, pentru prima dată, în adunarea sa din Oradea Mare a declarat independența Ardealului, iar după aceea în adunarea sa din Alba Iulia, a decretat unirea Ardealului, Banatului și a altor ținuturi românești cu România”².**

România și Europa nouă

Erau vestite pentru românii din America în termeni cu totul aparte: patru state nou formate înainte de Conferința de Pace, vor pune piedici viitoarelor atacuri germane³. În timpul când atențiunea lunii este îndreptată spre armatele aliaților de-a lungul Rinului și asupra pregătirilor de pace de-a lungul Senei, în o perfectă liniște, aproape în taină, se întâmplă una dintre cele mai mari schimbări din istoria veacurilor a mapei Europei. Se ridică națiuni noi și națiunile vechi dobândesc o formă de însemnătate, care vor avea o înrăurire însemnată asupra viitoarelor combinațiuni europene. Națiunile mai mici încearcă să creeze în multe părți stările de lucruri pe care dânsle le-ar dori să fie sprijinite la Conferința de pace din Versailles.

Pentru ca să luăm un exemplu despre marile schimbări care sunt în progres, în telegramele de Dumineca, trecută s-a vestit că provincia ungurească (în sensul că era parte a imperiului dualist - n.n), Transilvania, prin votul Adunării Naționale locale și-a proclamat (declarat) unirea - ori reunirea - cu Regatul Român. Cu câteva zile înainte a sosit, prin Viena, știrea că trupele românești au ocupat Bucovina. În felul acesta, în timp mai scurt de o săptămână statul român a adaus teritoriului său, un ținut de cincisprezece ori atâta de mare ca cel al Alsaciei și Lorenei, cu o populațiune (locuitori) de cel puțin de două ori atâta de mare ca cea a provinciilor recâștigate de Franța (Alsacia și Lorena). Dar cu atât încă nu s-a isprăvit. România, înainte de a fi fost eliberată de sub jugul Hunilor, maieștrii ei din Berlin (de pe acele vremuri), ca o înmuieră a sentimentelor românilor jefuiți, a primit hotărârea consiliului provinciei rusești Basarabia de a se uni cu România. Unirea aceasta a atins un ținut de trei ori atâta de mare ca al Alsaciei și Lorenei și o populație aproape de două ori atâta de mare. După retragerea germanilor, românii au întărit de nou acest act și Basarabia rămâne în posesiunea (proprietatea) lor. Aici stăm față în față cu un stat mare care se ridică pe temelia modestă a unui statornic. În 1914, România avea un ținut de 53,000 mile pătrate și o populație de 7,500,000 locuitori. Acest ținut era numai cu o leacă mai mic decât cel al Angliei proprie împreună cu Vales-ul. Părțile noi de pământ ce au căzut românilor, îi dau un teritoriu de 93,000 mile pătrate și o populație de 13,500,000 locuitori. Această însemnează că România de astăzi este mai mare decât Italia singură luată fără de provinciile Sardinia și Corsica.

Aceasta însă nu sfârșește cele cu puțință cu privire la români. Încă tot a mai rămas provincia ungurească numită Banat, care are un ținut de 10,000 mile pătrate, și în care românii sunt singurul grup mai numeros, care o alcătuiesc. Aici încă sunt granițe mărginașe cu cele ale Transilvaniei, care, în limba lor, bună de origină latină. De bună seamă că unele din aceste ținuturi, care să mărginesc cu Transilvania, vor cădea și ele pe partea României și așa la Versailles noi vom vedea o Românie nouă cu o arie egală cu cea a Italiei și cu o populație mai mare ca de 15,000,000 locuitori, având între granițele sale cele mai bogate mine (băi) și cel mai roditor pământ din lume. Așadar, între Dunăre și Marea Neagră, comandând gurile marelui râu, ca o santinelă înaintată a lumii latine, ca o veșnică graniță contra unei noi năvăliri germane și ca o piedică tot atât de puternică unei năvăliri ruseștii în Balcani. Ca un rezultat al acestui război, s-a ridicat o nouă națiune puternică, un stat tot atâta de mare ca cel al Italiei și cu o populație mai mare ca a Italiei, dinainte de asta cu două generațiuni (veacuri).

Oricum, aceste lucruri se vor întâmpla înainte, nu la Versailles. În restul admirabilului său articol de reporter credincios al Presei Asociate, d-nul Frank H. Simonda tratează în același fel chestiunea Jugoslavilor și Cehoslavilor,

² Idem, nr. 282, marți 10 decembrie 1918. p. 1

³ Idem, nr. 283, vineri, 13 decembrie 1918, p. 1. În notă se spunea: „Domnul Frank H. Simonds, este managerul din Paris al Presei Asociate, una din cele mai de frunte organizațiuni pentru serviciul telegrafic din lumea întreagă, aici în America. Dânsul s-a distins foarte mult față de ceilalți reporteri de război trimiși anume în Europa pentru serviciul telegrafic al ziarelor. Cu ceea-ce mai mult a vrednicit încrederea publicului, a fost studiul adânc cu care a tratat anumite cauze de mare însemnătate, rapoartele dânsului totdeauna exacte, cum și știrile adevărate din care puteai deosebi de la distanța nemărginirii pe scriitorul superior, care nu pune un șir pe hârtie până de nu judecă și iarăși judecă aceea ce spune. Dânsul s-a ocupat în mai multe rânduri în un mod foarte elogios cu cauza neamului nostru în cursul acestui război. Mai la vale lăsăm să urmeze în traducere ultimul D-sale articol, apărut, în această cauză”

„Tricolorul la români - înseamnă de identitate”

arătând că aceste țări noi așa cum să alcătuiască ele, cu Grecia în legătură, sunt în stare să ofere un dușman puternic de 60 milioane contra năzuințelor germane și rusești în Balcani.

Intrarea armatei române în Ardeal⁴

Veștile de acasă curgeau și bucurau sufletele românilor din America la începutul anului 1919. Între acestea intrarea armatei române în Ardeal, și obligarea ungarilor de a se supune, potrivit cu preluarea acestor informații din surse pariziene. Marile cotidiene americane nu preluau, de regulă, asemenea subiecte deoarece publicul lor nu manifesta interes. Dar pentru români și informarea lor corespondența specială venită de la Paris aducea mângâiere sufletească. Corespondentul mărturisește că nu cunoștea Ardealul că nu avusese vreme de plimbări urmărite de jandarii unguri „cei cu mustățile făcute cu său (untură - n.n.)”⁵. Bucuria feerică ne-o relatează în urma unui zbor cu un planor pilotat de un francez cu aterizare la Brașov, acolo unde a întâlnit soldații din cele 4 regimente românești, urcați prin Valea Prahovei spre Ardeal. Funcționarii unguri, rămași la posturi le-au dat toate datele căci „ungurii fug de mănâncă pământul, și duc cu ei tot ce pot lua. Fug, se pare că își cunosc păcatele, și se tem de ele mai mult ca de glasul conștiinței lor. Ocuparea se face cu alai. La Timișoara am întâlnit trupe franceze, dar și române spre Arad și Sebeș pe Mureș. Peste tot unde calcă subofițerul și soldatul român se pune ordine”⁶.

Despre guvernul lui Karolyi, se spunea că le-a luat Dumnezeu mințile de nu voiesc a ști și de alte naționalități, toate „le vedeau cu pintoni și tricolor unguresc”. Și au mai făcut o ultimă încercare. Cităm din proclamația lui Karolyi „popoarele care nu vorbesc limba ungurească, au suferit mai mult decât ungurii în țara ungurească, pentru că nu au fost înțeleși de domni, de judecători, de notari, și de jandarmi, ele au putut fi mai ușor înșelate [în text - încluiete - n.n.] și trase pe sfoară”⁷. Spunea contele adevărul, dar prea târziu, după cum o făcuse și înaintașul lui contele Tisza. Țara pornită spre dărâmare va fi praf și pulbere. Visul lor de *Ungarie Mare* se restrângea cu fiecare zi când popoarele își fixau granițe în jurul lor. În timp ce ei călătoreau cu *ciumpa* (neîndemânatic - n.n.), cei asupriți mergeau accelerat spre România Mare. Spusele din declarația contelui merită a fi reținute.

O zi mai târziu, același corespondent transmite informații din timpul convorbirii generalul Franchet D'Esperay, care a primit deputăția ungurească condusa de contele Karolyi, când era încă în Belgrad (Serbia). După o foaie ungurească, dăm amănuntele discuției ivite cu acel prilej. „Frauchet D'Esperay, stând pe un scaun lângă oglindă, asculta cu atențiune cuvintele lui Karolyi. De câteva ori a dat din cap în semn negativ, uneori aproba. La fiecare frază mai însemnată din vorbirea lui Karolyi, îl întrerupea. Vorbea tare, aspru, de multe ori nuanța diferențele în mod violent. În mâna stângă avea o hârtie iar în dreapta avea ochelarii, cu care făcea semne. Când a citit cotele Karolyi din vorbirea sa că dânsul este delegatul țării ungurești înaintea lui D'Esperay, acesta l-a întrerupt brusc, explodând: *Pas l'etat hongrois, seulement nation magyar!* (Nu stat hungar, ci numai națiune ungurească! N. R.) Apoi și mai ascuțit a adaus: - *Nation magyar!* (Națiune ungurească! N. R.) La amintirea lui Karolyi că, Ungaria este neutrală, a izbucnit: **D-voastră nu sunteți neutrali. D-voastră sunteți învinșii.** Cu puțin înainte de asta ați mai fi putut vorbi despre asta, dar acum, când sunt în Belgrad, la poarta voastră, nu mai putem. Când i s-a citit pasajul despre comorile de artă, generalul francez a izbucnit de nou: *Noi nu suntem germani!* La amintirea trupelor de colonizare a făcut un semn de nerăbdare, apoi și-a pus ochelarii pe nas, a adus hârtia înaintea feței și de pe dânsa și-a citit răspunsul. „*Toți dintre domni pricep franțuzește? Pun mare preț pe aceea ca să înțelegeți și să vă notați fiecare cuvânt al meu*”. Când i-au amintit că Bokanyi, conducătorul socialiștilor unguri, în delegație și el, nu știe limba franceză, i-a spus lui Karolyi: „*Cineva să-i traducă toate din literă în literă. Aici are să fie vorba de soarta oamenilor săraci. Bogații, dacă nu le place noua stare de lucruri din Ungaria, trec în Elveția, dar săracii, sub orice împrejurare trebuie să rămân acasă, la vetrele lor. Odată iubeam pe Unguri. Francezii - spunea generalul D'Esperay - iubeau odinioară pe unguri. De pe vremurile lui Tokolyi și Rakoczy, din 1867, toți francezii simpatizau cu ungurii. Simpatia aceasta însă a dispărut în măsura în care ungurii se ascundeau sub pulpana nemților. În acest război, ungurii au devenit confrății de arme ai nemților. D-voastră ați înaintat alături de dânsii, și alături de dânsii vă veți primi pedeapsa. Voi nu v-ați îndreptat. Cunoșc istoria ungarilor, ungurii totdeauna au asuprit naționalitățile. Francezii nu vor uita niciodată că presa D-voastră i-a calomniat. Numai presa naționalistă! a întrerupt Jász. Ochii lui D'Esperay răspândeau fulgere. De ajuns! Să lăsăm asta la o parte! Poporul francez este milos. Ungaria este încunjurată de popoare pe care le port cum voiesc eu. Croații, Români, Slovaci, Polonezi, Cehii, toți-toți. La un cuvânt al meu, dânsii sunt în fața voastră*”.

Le-a dat apoi condițiile armistițiului și a rugat deputăția ungurească să se retragă. Ungurii au cerut mai multe schimbări din ele. Din toate însă, au schimbat, înspre mai răul lor, punctul 17 din condițiuni. Acesta spunea:

⁴ *America*, nr. 2, vineri 3 ianuarie 1919, p. 1

⁵ *Ibidem*

⁶ *Ibidem*

⁷ *Ibidem*

„Tricolorul la români – înseamnă de identitate”

„Recunoaștem că în afacerile de stat interne ale Ungariei, aliații nu se pot amesteca (nu pot interveni)”. Ungurii au cerut schimbarea acestui punct. El a fost șters de tot. Ștergerea lui este în paguba lor. De acum, aliații pot interveni și în afacerile interne ale Ungariei. Așa se pecetlui soarta Ungariei. Tocmai în Belgrad, acolo, unde „a fost slobozit primul glonț de tun, în războiul care trecu. Cine ce face, urmările, el le trage. Las să vadă și Ungurii, cum are să le meargă fără naționalități, să se vadă reduși numai la pusta țării lor proprie⁸.”

Legiune română de voluntari din America⁹.

Munca de informație s-a dus de către biroul nostru cu cea mai mare intensitate, atât în presă, cât și în cercurile politice și a adus cea mai deplină izbândă. În ziua de 6 noiembrie 1918 guvernul Statelor Unite a adresat guvernului român un mesaj „*prin care aprobă pe deplin toate aspirațiunile românilor de pretutindenea și dreptul nostru de a fi uniți de la Nistru și până la Tisa într-o singură țară și în același timp garantează că nu va permite să mai fim atacați de vrăjmașii noștri nici în viitor*”.

Pentru înființarea *Legiunii Române* s-au înaintat mai multe Memorii, atât guvernului Statelor Unite, cât și celor aliate, cerându-se admiterea acestei legiuni, organizarea, echiparea, și transportarea ei pe câmpul de luptă. Răspunsul la Memoriile noastre s-a amânat multă vreme. În sfârșit acum două săptămâni având în vedere importanța politică a trupelor noastre de voluntari, înființarea lor era aproape de înfăptuire. Prăbușirea Germaniei și Aliaților săi, a adus însă o schimbare importantă în socotelile tuturor țărilor. *Guvernul Statelor Unite ne-a înștiințat că având în vedere situația nu mai poate înființa nici legiunea noastră, precum, nu a înființat nici legiunea Slavă, care era aprobată și votată de parlament.* Astfel *Legiunea Română*, de către Statele Unite, nu va putea fi înființată. Ținem de datoria noastră deosebită, să atragem atențiunea fraților noștri români, ca *legiunea noastră a românilor din America* era un mijloc prin care puteam să aducem la cunoștința acestei țări și celorlalte țări aliate voința neștrămutată a neamului românesc, de sub stăpânirea austro-ungară, de a fi uniți cu frații noștri din România și Basarabia.

Guvernele Franței, Angliei și Italiei au recunoscut de mult dreptul nostru și au dat toate garanțiile pentru îndeplinirea lui. *În 6 noiembrie 1918 acest drept a fost recunoscut pe deplin și de către Statele Unite și astfel scopul nostru e îndeplinit pe deplin, chiar mai mult de cum ne puteam aștepta.* Cum am ajuns la rezultatele acestea mai ales cu ajutorul nespus de mic pe care l-a dat poporul nostru, să va știți mai târziu în toate amănuntele sale și suntem convinși că va forma una dintre cele mai frumoase pagini din lupta românilor de sub stăpânirea apăsarea austro-ungurească. Munca noastră merge și trebuie să meargă și pe mai departe cu cea mai mare energie. În pământul românesc năcazurile sunt multe și mari și lumea americană, în special oficialitatea, trebuie lămurită pe deplin asupra vieții și suferințelor noastre, ca astfel să-i putem avea sprijinul construire în România Mare dezrobită și unită. Mi-am pus în serviciul acestei cauze toată puterea sufletului meu și munca desfășurată a fost încununată cu cea mai frumoasă izbândă.

Apelez astăzi la toate Societățile, Parohiile, la toți fruntașii și la toți românii și îi rog, să contribuie din toate puterile lor întru sprijinirea muncii ce trebuie urmată. Să înființeze pretutindenea Secțiuni de-ale Ligii Naționale și ca se înscrie membrii la ele. Pe frații care s-au înscris voluntari pentru legiune, îi rog să se considere ca oșteni ai muncii noastre, care au să o **sustină pe toate căile** și pot să le spun, că dacă Dumnezeu ne va ajuta, nu peste multă vreme vom putea trece oceanul împreună și că trupe de ocupație vom putea contribui prin munca și spiritul nostru disciplinat și îmbogățit cu exemplul Americii, la ridicarea și întărirea Românei noastre, **care ne va cuprinde pe toți**, atât pe cei din Basarabia, Bucovina, **cât și pe cei din Transilvania, Bănat** și comitatele învecinate.

Căpitan Vasile Stoica, Președintele Ligii Naționale Române

⁸ *Ibidem*

⁹ *America*, Cleveland, nr. 266, miercuri 20 noiembrie 1918

„Tricolorul la români - înseamnă de identitate”

MEMORIUL ROMÂNILOR DIN PARIS CĂTRĂ COLONELUL HOUSE¹⁰

Chestiunea românească în Transilvania și Ungaria

COLONELULUI E. M. HOUSE, căruia ne rugăm să folosească autoritatea guvernului pe care îl reprezintă în Europa, ca să câștige și garanteze drepturile egale politice și teritoriale pentru poporul român! În numele unei rase a cărei singură dorință este să trăiască și cure rasat iertat să piară.

OMAGIU RESPECTUOS.

Am tot așteptat degeaba de mult aiurea drepturile istorice ale românilor la pământul pe care-l locuiesc. De aceea credem că este superfluu să mai intrăm în disertațiuni lungi teoretice asupra acestui subiect, mai ales fiindcă însăși ungurii încep să recunoască că ei sunt numai niște invadatori (vezi „La Hongrio”, documentul oficios publicat de guvernul unghuresc) și că singură rasă română este autorizată în cererea de drepturi istorice, pentru ca să-și dobândească aspirațiile sale naționale. După lupta de la Mohaci (1526) Ungaria a încetat a fi un stat independent pentru ca, din când în când, să devină un „raia” turcesc ori o provincie austriacă. Pe acel timp, provincia autonomă ori Principatul Transilvania își recâștigase deplină independență. De atunci încoace, această provincie independentă avuse locul său între statele independente ale Europei timp de mai bine de trei veacuri, până în 1867. Acesta este un fapt istoric de cea mai mare importanță care, cu toate că din nenorocire este necunoscut de cea mai mare parte, totuși dă cererilor românești un document legal și istoric de cea mai mare importanță și de o valoare neprețuibilă. În 1691 dieta Transilvăneană (parlamentul) a făcut un tratat cu împăratul Leopold al Austriei (Diploma Leopoldinum) în virtutea căruia Transilvania a dăruit acelui monarh titlul de „Mare Duce al Transilvaniei”. Documentul acesta primit de ambele partide contractante, prin aceasta formează un act constituțional de încorporare al acestei țări. Împăratul, care în felul acesta a primit titlul de Mare Duce al Transilvaniei, „recunoaște, promite și garantează” prin actul de încorporare completa independență a Transilvaniei care l-a ales de domnitor. Această deplină și întinsă independență a Transilvaniei a fost confirmată și recunoscută de toți împărații Austriei fără deosebire, chiar și de Francisc Iosif, care, prin două peceți împărătești, datate din 15 Iunie și 5 Septembrie 1863, a recunoscut încă odată, în termenii jertfei și solemn, libertatea acestei țări. După înfrângerea de la Sadova, pentru ca să întărească și mai mult coroana ce vedea că se clatină pe capul lui și pentru ca să atragă și mai mult pe unguri cătră sine, Francisc Iosif și-a tăgăduit nu numai jurământul său ci și al înaintașilor săi și a predat pământul și poporul din Transilvania ca pradă cupidității (poftei) unghurilor. Prin primirea „compromisului” din 1867, Francisc Iosif simplu a abandonat această țară, care nu era a lui, a predat-o Ungariei, reînviată prin victoriile prusacilor.

De îndată ce au fost scăpați de sub jugul sclaviei austriece¹¹ unghurii, care au mișcat lumea până la lacrimi prin pasiunea lor pentru libertate, guvernați de ideea fixă de a crea un stat unitar unghuresc, au început să deznaționalizeze pe: Sârbii, Slovaci, Rutenii și Români pe care i-a împrăștiat Providența pe locul numit de unghuri „Pământ Unguresc”. Sistemul acesta de persecuțiune, care a cauzat suferințe fără nume, înfipte în inimile sus amintitelor naționalități, a exasperat simțămintele diferitelor popoare și a pregătit marea catastrofă din anul 1848.

2. Câte inimi sunt în Transilvania și Ungaria? Statisticile religioase ale guvernului unghuresc arată în număr rotund că în aceste țări sunt 3,100.000 români. Toți scriitorii englezi, francezi și germani - ca să vorbim numai de scriitorii străini - care în orice caz sunt competenți în această materie, îngăduie în mod îndoios ca aceste statistici sunt falsificate. Desigur, în Ungaria și Transilvania trăiesc mai bine ca 4.000.000 români. În centrul acestui compact, o masă curat românească etnografică (după mapa lui Kiepert), sunt două insule respectiv, germane și unghurești. Aceste insule sunt compuse din coloniști, care au venit în țară la diferite perioade și a căror emigrație a fost în mod permanent aprobată de guvernele lor, care doreau se separe, prin zăgazuri puternice, pe românii transilvăneni de frații lor moldoveni și basarabeni. Dacă ne luăm după statisticile oficioase și religioase unghurești, atunci în Transilvania nu sunt decât 786.076 unghuri și 234.085 germani (sași).

Privind la mapele lui Kiepert ori Langhan trebuie să ne aducem aminte că acestea au fost făcute de germanii care au luat în considerare numai constatările și datele oficioase unghurești. Mapele ar fi și mai mult convingătoare dacă acești geografi germani le-ar fi făcut pe baza statisticilor românești. Veți constata în Ungaria și Transilvania o minoritate unghurescă.

Ei nu au parte în viața publică a țării lor. Din cauza alegerilor electorale și din cauza aplicării lor, numai cinci români au fost în stare să primească câte un scaun în parlamentul din Budapesta. Până când populația unghurescă întreagă a Ungariei, numărind aproape la 8,000.000, ocupă aproape 400 scaune în Dietă, cei 4.000.000

¹⁰ Idem, nr. 65, joi 20 martie 1919, p. 1

¹¹ Idem, nr. 66, vineri 21 martie 1919, p. 1

„Tricolorul la români - înseamnă de identitate”

români nu au decât 5 scaune în dietă. Românii trebuie să fie foarte mulțumitori pentru lista, căci cei 2.000.000 slovaci au numai 3 scaune și cei 1.500.000 sârbi și ruteni nu au nici unul! Spiritul unui astfel de Parlament care prezidează asupra legislaturii, se poate închipui foarte ușor. Dâșii nu sunt îngăduiți să ajungă în slujbe de stat ori administrative. Statisticile oficiale ungurești arată că cele 24 comitate care formează regiunea locuită de „români sunt administrate de 10.553 oficanți și amployați de stat. Din aceștia numai 405 sunt români, ceilalți unguri ori germani. Dacă ar fi să fie o proporțiune egală, atunci ar trebui să fie cel puțin 5.310 funcționari români. Aceleași condițiuni există în guvernarea centrală. Din cele 172 slujbe numai 1 sunt ocupate de români, din cei 389 judecători ai diferitelor judecătorii regale, numai 7 sunt români. Mulți dintre acești, „rar născuți” în mod neîndoelnic sunt elemente care și-au sacrificat naționalitatea lor greutăților poruncitoare a unui rost de trai în fața unei ambițiuni nesăbuite.

6

3. Pentru români nu este dreptate. Majoritatea imensă a acestor locuitori a țării vorbesc numai limba românească. Legea fundamentală din 1868 cunoscută ea „legea naționalităților” în luarea 111 seamă a acestui fapt, dă, în articolul 44, celor cu plângeri ca să-și trimită jalbele lor scrise în limba mamei lor și obligă pe judecători să știe și să se folosească de limba naționalităților locale. În violul textului hotărât de lege și al oricărui principiu de justiție, judecătorii, avocații, funcționarii, etc. în aceste-părți ale țării, recrutați numai dintre cei mai șoviniști unguri, nu știu vorbi nici un singur cuvânt românesc și dacă știu, refuză să se folosească de dânsa. De aci urmează că pârâta populației sărace, care nu are mijloace să-și plătească un avocat ungar, sunt prezentate de însuși pârătorii în o limbă pe care judecătorii nu o înțeleg, iar martori vorbesc în o limbă pe care pârătorul nu o înțelege și verdictul este dat în o limbă pe care adeseori ambele părți, nu o înțeleg. Toate acestea numai în cazul când pârătorul nu a fost dat afară cu plângerea lui „pentru că nu este în stare să arate în limba națională a statului unguresc aceea ce voiește”. E lipsă să vorbim despre parțialitatea judecătorilor atunci când pârătorul cere apărarea drepturilor sale față de un ungar ori german? Vom arăta un singur caz. E procesul țărănilor români din Bihor contra conților Zichy¹², care a fost repetat și amânat timp de 173 ani și în sfârșit a fost judecat în favorul conților unguri, cu toate că, atât legea cât și dreptatea, erau în favorul românilor. Ca un rezultat al acestei judecăți neomenești 29 familii românești au fost jefuite de întreaga avere a lor și au căzut pradă celei mai adânci mizerii.

4. Prigonirile contra libertății de presă¹³. După ce au exclus naționalitățile din Parlament, lipsindu-le de dreptul de a se asocia și a face reuniuni, ungurii au mai luat de la dânsese și libertatea de presă. Din 1893 încoace dâșii au inventat o nouă crimă: „violarea ideii de stat unguresc”. Bine cunoscutul scriitor englez, Seton Watson, vorbind despre legea aceasta spune: „În același timp este atâta de precisă și totuși atâta de largă, încât dânsa dă cele mai largi drepturi pentru sentințe judecătorești contra tuturor celor ce refuză a se lăpăda de naționalitatea, lor. Prin aplicarea acestui întreg arsenal de legi și reguli particulare prin legea de la 1893, în timp mai scurt ca 40 ani, mulți scriitori români au fost condamnați la un total de 189 ani de prinsoare și aproape jumătate milion coroane în pedepse cu bani. Ca să fie temători pentru românii din Ungaria nu este nici o sinecură (slujbă plăcută)!

5. Prigonirile îndreptate contra școlilor românești. În violarea termenilor destul de expliciți ai legii din 1868, legea de naționalități, care obligă statul să creeze și susțină școlile naționalităților din țara întreagă, Statul Unguresc nu a creat o singură școală românească în întreg statul. Din contră, sub cele mai mârșave pretexte Statul luptă contra școlilor românești, clădite de poporul românesc pe cheltuiala lui proprie. Din 1892 și până în 1914 au fost închise mai mult de 1000 școli românești, iar în cursul războiului, statul ungar a închis cam 60 școli românești pe lună. Pe deoparte statul unguresc închide școlile românești iar pe de alta face ca școlile ungurești să fie potrivite pentru neromâni. Ca să ilustrez această politică ungurescă, dau aci câteva șire luate din marele ziar zilnic unguresc „Ellenzek” (Numărul 92 din 1884). „De îndată ce tânărul român părăsește școala ungurescă, primul lui lucru este să atace constituția țării. Din cauza aceasta, ar fi mai bine pentru dâșii dacă ar rămâne ignoranți (proști) și dacă ușile tuturor șefilor ar fi închise pentru totdeauna. Cei 200,000 țărani români emigrați în mai puțin ca ani în America, arată înlesnirea acestui sistem păcătos unguresc.

6. Piedici religioase. O singură instituțiune românească a fost cruțată de șoviniștii unguri. Pe lângă ochii plânși de lacrimile multe, românilor le-a mai rămas o singură mângâiere: Biserica, însă chiar și aceasta se părea că este prea mult pentru „liberalismul” unguresc, care nu putea suferi pentru totdeauna existența acestei biserici, ce constituia o insultă la adresa „ideii de stat național maghiar unitar”. De aceea, în câțiva ani dâșii au îndreptat

¹² Familia conților Zichy aveau mai multe proprietăți în județul Bihor. Zichy Ferenc, a construit un castel la Diosig. Zichy Domokos, a ridicat castelul la Maieru, Maramureș, lăsat moștenire frumoasei românce Ileana Gaftone. Castelul de la Poiana Florilor, Bihor, construit ca dar pentru soția sa. Într-o scrisoare către aceasta scria Jenő Zichy: „Noul nostru cămin este în România, pe culmea unui deal îmbrățișat de o pădure minunată, în mijlocul unei poieni împodobită cu mii de flori. Vom fi destul de departe de un oraș mare și zgomotos, așa că ne vom putea crește în liniște copiii și nepoții. Nu te neliniști că vom fi departe de casa noastră dragă, căci Ungaria va fi mereu cu noi. Te vei putea urca în cel mai înalt turn și o vei privi de acolo...”. Deci recunoștea, chiar involuntar, că respectiva proprietate era situată în România, proprietăți pe care le-a extins la Borod, Țețchea, s.a. Tot el a pus în valoare și Peștera de la Vadul Crișului.

¹³ Idem, nr. 67, sâmbătă 22 martie 1919, p. 1

„Tricolorul la români - înseamnă de identitate”

atacuri directe contra acestei ultime fortărețe a națiunii nenorocite și prin despărțirea diferitelor regiuni românești de autoritatea lor eclesiastică, dâșii l-au obligat să recunoască autoritatea unei episcopii ungurești anume create la Hájduőrög și în mai multe locuri dâșii au oprit pe preoții români de a mai ține slujbe și liturghii în limba strămoșilor lor. Acest act arbitrar a atârnat pe români întru atâta încât între dâșii a izbucnit un fel de rebeliune și i-a făcut să dea dinamită unui palat episcopal la Debrițin. Această dinamitare a costat mai multe vieți, între care și cea a unui prelat ungar.

Sunt spusele noastre adevărate. De vor fi trase la îndoială, ne vom mulțumi să invocăm adevărul lor prin binecunoscutul sociolog ungar, Jászi Oskár, care scrisese următoarele șire în o carte publicată numai câteva săptămâni înainte de izbucnirea războiului: (Vom cita din pagina 478): „întregă presiune a feudalismului agrarian asupra altor naționalități ca și asupra înșiși ungarilor, o presiune, care constă în o administrație asiatică, în dări nedrepte, școli rele și tot soiul de pungășii economice. Asuprirea naționalităților este cu mult mai mare decât asupra ungarilor. „Junkerii” unguri însălbăciți de ura ce nutresc naționalităților, abia de consideră pe țărani nemaghiari ca niște ființe omenești. Administrația și justiția în o limbă străină, fac mai mult rău naționalităților și maghiarizarea școlilor este menită numai pentru ca să țină și pe mai departe naționalitățile într-un grad inferior de civilizație. De aceea, situația se prezintă în modul următor: Suferințelor comune tuturor raselor din Ungaria li se mai adaugă suferințele speciale ale naționalităților. Acest adaos „extra” este forța care decide chestiunea naționalităților. Aici sunt câteva cazuri: nu numai țărani ci și intelectualii aparțin diferitelor naționalități sunt victimele aceluiași opresiuni. Dacă nu devin mercenarii clasei guvernatoare și stăruiesc să rămână credincioși aspirațiilor politice și culturale țării și rasei lor.

De ce nu s-au răsculat romanii din Transilvania¹⁴

S-a scris mult despre revoltele ce au avut loc în Boemia, Dalmația și Slovacia și alte provincii subjugate de autocrația Habsburgică, și mulți alții, de sigur se vor fi întrebat cum de românii din Transilvania nu se revoltă; de ce nu încearcă și ei ca Cehoslovacii, Jugoslavi, etc. ca prin puterea unei revolte să-și recâștige drepturile la viață, să-și proclame libertatea. Cazul e și mai curios când ne gândim că în luptele de înainte de război românii transilvăneni erau cei mai neîmpăcați luptători contra opresiunilor ungurești, aceasta ne-o dovedește multele procese ce le-au avut de suportat, multele întemnițări și goana nebună ce a fost îndreptată exclusiv în contra noastră de către satrapii statului Maghiari și cu toate aceste în momentul decisiv - își vor zice unii Români nu au luat drastică acțiune de a-și câștiga drepturile prin forță.

E de necrezut că acela ce are curajul a înfrunta furia unei administrații barbare, acela ce nu se lasă corupt, ci în sărăcia lui se simte mândru de originea și națiunea lui, acela ce își consumă viața în lupta pentru dezrobire, se renunțe de a face supremul sacrificiu când oportunitatea i se prezintă. Mai trebuie luat în considerare că brutalitățile din ultimul timp petrecute în Transilvania ar fi revolta chiar și pe națiunea cea mai indulgentă. La, noi însă nu a fost indulgența a fost lașitate de a ne expune viața. Pentru Dumnezeu. Doar în atâtea rânduri ne-am vărsat sângele pentru alții, fără nici o speranță de recompensă: cine e nebunul acela care să-și imagineze că nu am fi în stare a ne vărsa sângele pentru propria noastră cauză. Altele însă sunt cauzele ce au ținut, ori mai bine zis ce au făcut imposibilă o revoltă a românilor din Transilvania și unul dintre aceste cauze e: pentru că în Transilvania nu a mai rămas nimeni care să poată face o revoltă. Conștia românilor din provinciile dominate de monarhia duală a pornit o acțiune mârșavă de exterminare. Ai noștri au fost duși în foc nu numai tinerii ci toți, bătrâni și tineri, ca în urma lor să nu rămână decât o infirmă minoritate pe care, guvernul afurisit de la Budapesta, o putea stinge cu ușurință. Singurele elemente ce ar fi putut face ceva, au trecut de mult granița în regat, ca prin influențe ce vor putea exercita acolo să facă ca România să intre mai curând în lupta pentru dezrobirea Transilvaniei, ei și-au îndeplinit datoria cu punctualitate. Alte elemente ce ar fi putut lucra în interiorul Transilvaniei pentru libertatea noastră, suntem noi care ne aflăm pe acest continent. Știm câte greutăți am avut de întâmpinat până când ni s-a permis, deși târziu, a forma o *legiune română*, care să lupte pe frontul francez. Permișiunea ni s-a dat prea târziu, și după semnarea armistițiului a fost contramandată (oprită). Un lucru poate nu trebuie scăpat din vedere legiunea aceasta nu ar fi putut trece dincolo în țara noastră ca se lupte, deci ea nu ar fi putut ajuta nici o revoltă a Transilvănenilor. Și sunt alte multe greutăți ce au împiedecat o acțiune ca a Cehoslovacilor, Iugoslavilor, etc.

Stând astfel situația Transilvaniei, salvarea noastră depindea numai de elementele din afară. S-a dus o propagandă vie în toate țările aliate, și fiecare dintre aceste țări ne-a promis tot sprijinul. Vestile ce ne-au venit în ultimul timp ne spun despre formarea de corpuri de armată din „voluntari” români ce au intrat în Transilvania ci să o cucerească, și tot în același timp ne excomunică că Partidul Național Român a proclamat independența

¹⁴ America, vol. XIII, Cleveland, miercuri 20 noiembrie 1918, nr. 266

„Tricolorul la români - înseamnă de identitate”

Transilvaniei. Foarte ușor puteam ține o concluzie din aceasta: Partidul Național Român din Transilvania și „voluntari” ce au intrat ca prin sacrificiul sângelui să ne dea libertatea pe care de veacuri am dorit-o, nu pot fi decât unii și aceiași. Orice teamă, orice îndoială să dispară: Transilvania va fi a noastră, a tuturor românilor!

I Brumărie

Aliații aveau nevoie de o forță valabilă să restabilească ordinea și să mențină pacea. Această opinie a celebrului avocat american era răspândită dimpreună și cu o mică povestioară, reluată din ziarul american *The Indianapolis Star* împreună cu harta României Mari, care vorbea despre un ardelean ce avea trei feciori: unul plecat în America și înrolat voluntar, ceilalți doi la vârsta cătăniei au plecat la români. Ardeleanul își puneă întrebarea ce vor face ei, cum își vor vedea mama rămasă în satul lor, căci ungurii i-au condamnat la moarte. Iată de ce românii din America încercau să capteze atenția și simpatia poporului american pentru sfânta dreptate românească¹⁵.

Națiunea română - santinelă avansată a latinității

Mr. George Clemenceau, care pricepe foarte bine problemele raselor din Ungaria¹⁶, protestează cu vigoare (după ce a adăugat istoria cererilor „perfect îndreptățite” ale românilor) contra „acestei suveranități a forței care a fost făcută drept principiu de drept public în Transilvania” și după aceea adaugă... „Românii au de partea lor numai adevărul curat. Este un cuvânt mic, dar ungurii au făcut din el unul mare. Istoria lor le-ar putea servi de lecție!” Doamna Juliette Adam a scris în „Nouvelle Revue”, din 15 Mai 1894: „După o examinare mai de-aproape, așa una cum poate fi suferința în Viena, se va vedea că ungurii liberali sunt cu mult mai despoți decât liberalii germano-austrieci. Ei sunt „liberali” numai întru atâta cât este vorba de grupul lor, de partid și politică. Ei sunt cei ce asupresc, în violarea principiilor lor de egalitate, fiindcă ei sunt copii revoluției de la 1848, națiunile nemaghiare sunt tot atâta de asuprite de maghiari cât au fost asupriți aceștia de împărăția austriacă. Ce se întâmplă în contra tuturor promisiunilor de emancipare a lui Kossuth și chiar ale lui Deak față de micile națiuni slave, se știe. De mai bine 40 ani același lucru este adevărat și cu privire la Transilvania, pe care urmașii lui Tisza germanofilul, cearcă să o maghiarizeze fără pic de milă. Însă românii din Transilvania și Banat au un neînfrânt „spirit de rasă” și voiesc să rămână latini. Legile speciale care sunt în Transilvania sunt o continuă amenințare de ceartă. Patru milioane de români sunt la discreția unui guvern a cărui singure excepțiuni sunt numai pentru cei de rasa germană”.

Mr. Flourens, fostul ministru al Franței pentru afacerile din afară, în 1894 seria următoarele: „Ar fi primejdios pentru noi toți ca se lăsăm acest grup de 10 milioane români ca să fie zdrobiți de greutatea asupririlor germane din cauza că ei sunt avan-garda latinismului în Orient și desigur că se vor trage mai aproape de rasa latină și vor fi o santinelă avansată când se vor grupa națiunile în mod științific cu privire la înrudirea lor de rasă, origină și limbă. La începutul veacului, unguri izbutiseră se câștige simpatia întregii Europa liberale, prin îndrăzneala, curajul și stăruința cererilor lor naționale. În cursul luptei lor lungi în contra opresiunii stupide și contra birocrăției stupide din Viena, Franța a avut pentru ei încurajări și aplauze”. Pe urmă fostul ministru încheia cu următoarele șire cu privire la situația ungarilor și a românilor din Ungaria: „Cererile românilor care trăiesc în număr egal, dacă nu superior ungarilor, în ținutul dincolo de Leita, sunt îndreptățite și moderate, așa se face că pe oricine când le citește să se mire că la sfârșitul veacului al 19-lea, o națiune europeană este silită să ceară drepturi atâta de nediscutabile pe cât de esențiale”. Un binecunoscut englez, Mr. R. Seton-Watson, care își scrie numele, de Seotus Viator, după un îndelungat și răbdător studiu, la fața locului asupra chestiunilor pe care le examinăm acum, a publicat în 1905 și 1908 două volume. Întitulate: „Viitorul Austro-Ungariei” și „Problemele de rase în Ungaria”.

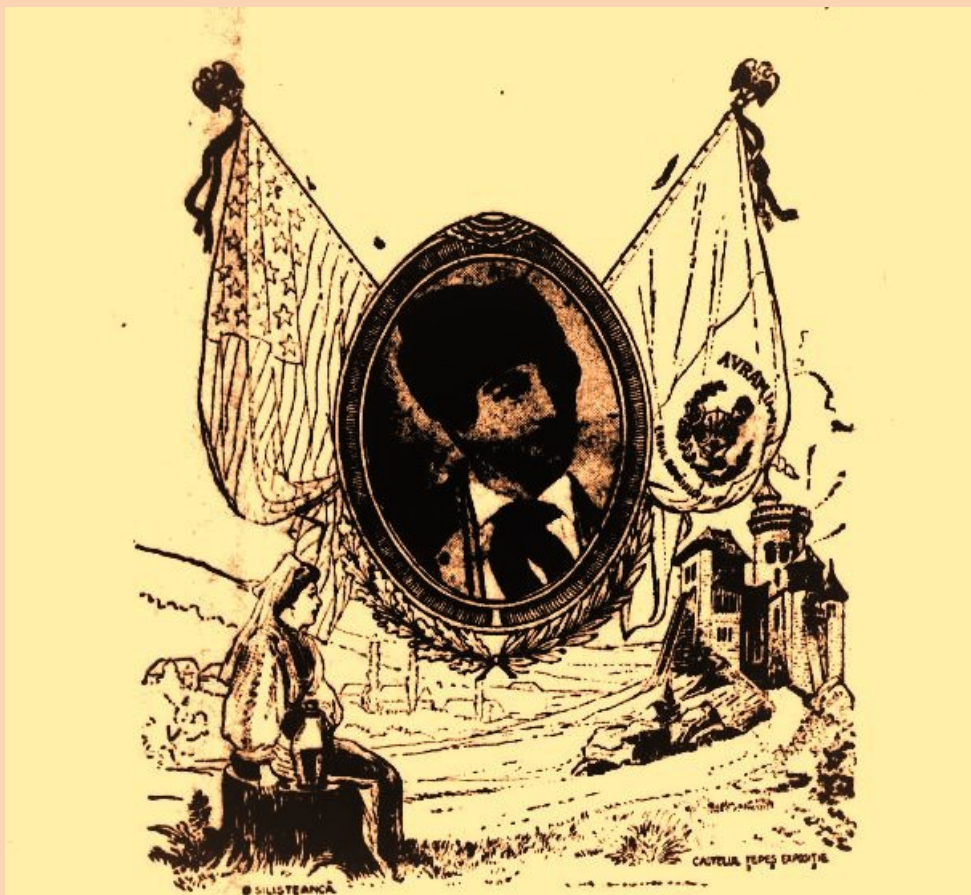
Ziarul unguresc „Az Ujsag” din Budapesta, vorbește în termeni de laudă despre acest scriitor, spunând: „Dânsul știe atâta de bine relele mari de care suferim, dânsul le judecă atâta de exact, încât nu-i loc să-l învățăm noi pe el ceva, trebuie se învățăm noi de la el”. Ziarul „Berliner Tageblatt” spune că

¹⁵ *Ibidem*, p. 3

¹⁶ *Idem*, nr. 69, marți 25 martie 1919, p. 1

„Tricolorul la români - înseamnă de identitate”

„Seotus Viator este un om care privește la situația din Europa cu ochi ageri și judecată limpede, mai ales întrucât privește situația complicată din Răsăritul apropiat”. „Neue Freie Presse” și „Die Zeit” din Viena ca și „Allgemeine Zeitung” din München și „Koelnische Zeitung” din Colonia sunt tot atâta de deschise în lauda autorului amintit. Cu toate acestea, lucrările lui sunt o acuză lungă contra purtării barbare a ungarilor, care, din cauza purtării lor față de naționalități, și-au pierdut dreptul de a sta printre „națiunile civilizate”. Munca lui, a cărei imparțialitate nu poate fi trasă la îndoială, ilustrează cu fapte concrete spusele noastre. Domnul Henry „Witcham Steed”, care a trăit în țara aceasta mai bine de 10 ani și arată o simpatie nefățarnică pentru monarhia Habsburgilor, este totuși silit să scrie următoarele șire atâta de remarcabile: „Ed. de Lavelaye, vorbind o lună înainte de Sadova și un an înainte de încheierea pactului dualist, spunea: „Ungurii văd numai aceea ce voiesc se vadă. Ei sunt orbi la tot ce este în contra dorințelor lor. Ungurii au practicat foarte arareori virtutea moderării. Uitând că prin compromisul din 1867 au stors un maximum de îngăduințe de la dinastie sub presiunea împrejurărilor, ei au inaugurat cu multă sârguință un spirit șovinist unguresc de o violență extremă. Sub Coloman Tisza, care a ocupat scaunul de ministru președinte al Ungariei din 1875 până în 1890, guvernând în cea mai mare parte a acestui timp alături de Taffe, dânsii au inaugurat o politică de stat cât se poate de șovinistă. Francisc Iosif cu riscul de a înstrăina de la sine simpatia naționalităților importante ca de exemplu românii din Transilvania, a suferit tactica de maghiarizare a lui Tisza și urmașilor săi în scaunul de ministru-președinte. Dânsul s-a dovedit nepăsător cu privire la folosința corupției și violenței ca mijloace de guvernare”. Aici, ca și cu Slavii de Sud, trebuie se fie învinovățit șovinismul orb al ungarilor. Încercând în van să maghiarizeze o rasă, care pe urma tuturor neajunsurilor nu le este inferioară în nici o privință, „ungurii au subminat sentimentul de loialitate al acestor români nu numai față de statul ungar ci și față de dinastia Habsburgică și au pus securea la rădăcina sistemului de împotrivire Austro-Ungar contra Rusiei din Europa de Est”. În aceste scurte cuvinte, aceasta este situațiunea românilor din Transilvania și Ungaria.

Fotografia aceasta se găsește în multe case ale românilor americani.